

Sincronizarea cercetărilor lingvistice din domeniul derivatologiei în spațiul științific franco-român

Nina CUCIUC*

Key-words: *monem, synthem, temem, synthematics, affixoidation, prefixoid, suffixoid*

Lingviștii francezi au punctat multe din rezultatele de pionierat înscrise în „palmaresul” derivatologiei moderne. Nume notorii de savanți francezi domină fundamental unele concepte noționale elaborate în ramura științei derivatologice, pornind de la studiile efectuate de Darmsteter (1875), Brunot (1899, 1965), Marouzeau (1959), Dubois (1962), Guilbert (1975), Benveniste (1966), Bourquin (1980) etc. până la Martinet (1970). Fondator al funcționalismului lingvistic, André Martinet, autor a 25 de volume științifice, printre care: *Éléments de grammaire générale* (1960), *Grammaire fonctionnelle du langage* (1970), *Syntaxe générale* (1985) etc. este indubitabil „le chef de file” în galeria lingvisticii funcționale pe plan internațional.

Derivarea, în concepția tradițională,

este procedeul de formare a unor unități lexicale noi pornind de la un cuvânt de bază, care constă fie în antepunerea unor afixe (vezi PREFIX), fie în postpunerea lor (vezi SUFFIX). Prin derivare rezultă unități lexicale simple, pentru că un singur element constituit prin acest procedeu este susceptibil de a fi întrebuițat în mod autonom în enunț (Bidu-Vrănceanu *et al.* 2001).

O definiție mai completă a termenului *derivare* apare în *Dicționarul de termeni lingvistici* (Constantinescu Dobridor 1998):

procedeul de formare a cuvintelor cu ajutorul formativelor (formațiilor), al afixelor (prefixe și sufixe) care se asociază cu cuvintele-bază sau care sunt suprimate de la acestea, în vederea obținerii unor unități lexicale.

Conform aceleiași concepții tradiționale, derivarea înglobează următoarele clasificări ale derivatelor: a) derivarea proprie; b) derivarea improprie (sau regresivă); c) derivarea parasintetică; d) derivarea sinonimică (sau semantică). Lexicografia franceză delimitează *derivarea*, în sens larg, ca un procedeu de formare a unităților lexicale și, într-un sens mai restrâns, ca procedeu opus compunerii.

În investigația noastră intenționăm să efectuăm o analiză în plan comparativ a lucrărilor lingvistice desfășurate de cercetătorii francezi și români, axate pe studiul derivatologiei moderne, și mai concret, rezultatele științifice ce vizează derivarea lexicală *lato sensu*. Vom efectua, mai întâi, o trecere în revistă a realizărilor științifice înregistrate la nivel de analiză sintematică, ce ar putea servi drept treaptă

* Universitatea „Mihail Kogălniceanu”, Iași, România.

intermediară în relieful investigațional din cadrul derivării lexicale, desfășurate concomitent de două Școli lingvistice: Școala funcționaliștilor francezi de la Paris, reprezentată de clasicul lingvist André Martinet, și Școala românească de derivatologie, aflată sub egida lingvistului Grigore Cincilei.

Termenul de *monem* a fost lansat de lingvistul francez Henri Frei (1963: 427). A preferat și a preluat acest termen A. Martinet, termenul de morfem, întrebunțat „pour désigner, non point quel signe minimum, mais uniquement ceux qu'on désigne communément comme grammaticaux” (Martinet 1985: 28), fiind mult prea uzual. A. Martinet distinge două tipuri de moneme: conjuncte și libere. Monemele conjuncte, după cum menționează lingvistul, sunt identificabile ca moneme unice sub orice aspect și analizabile în două sau mai multe segmente de sens, ce corespund diferențelor formale, spre exemplu: *malpropreté* (monemul *mal-* + monemul *-propre-* + monemul *-té*); *propreté* (monemul *propre-* + monemul *-té*); *saleté* (monemul *sale-* + monemul *-té*). Deși monemele ce compun *lit de bébé* ‘pătuț’ sau *pot de nuit* ‘oliță’ se scriu separat unele de celelalte, ele sunt conjuncte, deoarece, avertizează A. Martinet, libertatea monemelor nu are nimic comun cu spațiile albe din grafia lor: „les complexes formés de monèmes conjoints seront désignés comme des synthèmes” (Martinet 1985: 34). Monemele libere ce formează sintagme constituie unitățile de bază ale sintaxei. Monemele conjuncte sunt considerate distincte de cele atestate în sintaxă, iar A. Martinet le atribuie unui capitol aparte al lingvisticii, pe care-l denumește *sintematică*. Lingvistul francez este autorul definiției conceptuale a sintematicii, precum și a elementului său de bază – *sintemul*. Altfel spus, obiectul de studiu al sintematicii este desemnat ca fiind *sintemul* – grupul de moneme conjuncte.

După apariția lingvisticii structurale și, în particular, a sintagmaticii funcționale, unitățile nesintagmatice care erau obiectul de studiu al domeniului formării cuvintelor și al morfologiei lexicale sunt raportate, de către lingviști la acest nou compartiment denumit *sintematică*. În concepția funcționaliștilor, *sintemul* este un semn format din două sau mai multe elemente separabile semantic, funcționând la fel ca și semnele minimale cu care se află în raport de comutație. A. Martinet definește sintemul ca pe o unitate semnificativă, formal și semantic analizabilă în două sau în mai mult de două moneme, dar care, în plan sintactic, întreține aceleași relații cu celelalte elemente ale enunțului ca și monemul cu care el alternează (Martinet 1979: 233).

După delimitarea sintematicii și a noțiunii de bază – sintemul, lingviștii s-au preocupat de problema elementului constitutiv minimal al sintemului. Lingvistul G. Cincilei, găsind neadecvat termenul de *monem conjunct* propus de funcționaliști, creează, în acest scop, termenul *temem*, definit de autor astfel:

Tememul, spre deosebire de monem, este un element structural al temei complexe și se caracterizează mai întâi de toate prin linearitatea și continuitatea formei. Tememul în vorbire nu este dotat cu funcție: el este o unitate care motivează (Cincilei 1975: 74).

În consecință, autorul stabilește că *sintematica* și *sintagmatica* constituie două domenii distincte ale limbii, fiecare dintre ele cu propriul aparat conceptual, ce va include respectiv *tememul* și *monemul*, genericul acestor două noțiuni rămânând

morfemul. Lingvistul concludă: în sintem, semnele minime sunt tememele, în timp ce sintagma cuprinde monemele ca unitate minimă semnificativă.

G. Cincilei (1975: 9) susține că sintemul nu este creat de vorbitor, ci „împrumutat” de el din dicționar; sintemul nu este produsul creativității vorbitorului în momentul actului verbal, formarea lui nu se raportează la gramatica funcțională și nu este atribuită sintagmaticii. Pornind de la tezele funcționaliștilor, care afirmă că nu există temeuri ca să se constituie o clasă specială pentru pronumele reflexive, autorul întreprinde o analiză a statutului pronumelui reflexiv, îmbinând noțiunile de bază ale funcționaliștilor: *monem*, *sintem*, cu noțiunea proprie de *temem*, pe care îl definește drept unitate minimă semnificativă a sintemului (Cincilei 1997: 53–57). Lingvistul consideră că tememul – chiar dacă formal este identic cu monemul – este „degramaticalizat”, el existând numai în componența sintemului, pe care poate doar într-o anumită măsură să-l motiveze.

În opinia funcționaliștilor, constată G. Cincilei, monemul e mult mai independent de formă decât morfemul. Funcționaliștii extind aria utilizării termenului *monem* folosindu-l și la desemnarea elementelor constitutive ale sintemului (o unitate complexă):

[...] de exemplu, *ad-verb* – cu valoare de monem, în plan funcțional. Morfii *ad-* și *-verb* sunt denumiți *moneme conjuncte*, adică legate și, prin urmare, lipsite de avantajul menționat al monemului (de exemplu, *verb*) față de morfem (*ibidem*).

În acest context, consideră G. Cincilei, termenul *monem* își pierde esența, de aceea, pentru desemnarea elementelor constitutive ale sintemului, autorul a creat termenul *temem*, derivându-l de la *sintem*, prin intermediul unui procedeu complex: „îmbinarea aferezei, omiterea prefixoidului *sin-*, cu sufixarea: *tem* + *em*” (*ibidem*). Rezultă, astfel, că termenul creat are, din punct de vedere formal și semantic, o motivare dublă: „element constitutiv al *sintemului* și element constitutiv al *temei* cuvântului (compus sau afixat)” (*ibidem*). G. Cincilei aplică dihotomia *monem/temem* la descrierea funcționării pronomelor reflexive, stabilind virtualitățile lor în cadrul verbului pronominal și în contextul formelor pronominale ale verbului, ce reprezintă în ambele limbi *morfosintagme analitice* (discontinue), care constituie categoria gramaticală a verbului reflexiv. Sintagmele, inclusiv morfosintagmele, adică sintagmele alcătuite dintr-un monem lexical și unul sau mai multe moneme gramaticale, au drept constituenți numai moneme: pronumele-complement poate comuta cu un substantiv sau cu un alt pronume, spre exemplu: *el se spală* – *el mă spală* – are statut de monem, vorbitorul alegându-l din paradigma respectivă, susține lingvistul (*ibidem*). Pornind de la clasificarea monemelor bazată pe virtualitățile lor relaționale și nucleare stabilită de funcționaliști:

- a) clasa monemelor unirelaționale și uninucleare, ca fr. *-ait* „imperfect”; *mon* „posesiv I sg.”, denumite *modalități*;
- b) clasa monemelor unirelaționale și plurinucleare ca *bien*, *très*, denumite *autonome*;
- c) clasa monemelor plurirelaționale și plurinucleare ca *bois*, *Paul*, denumite *dependente*,

autorul stabilește o a patra clasă, a monemelor plurirelaționale și uninucleare, unde, alături de pronumele personale accidental reflexive, le situează pe cele esențialmente

reflexive: rom. *se, își*, fr. *se*. Având drept nucleu un reprezentant al clasei verbelor, ele obțin statutul de uninucleare (*ibidem*). După ce întreprinde o analiză vizând aspectul plurirelațional al celor trei clase de forme pronominale – reflexive (esențialmente sau accidentale), reciproce și pasive – G. Cincilei stabilește, în consecință, că și monemele rom. *se, își*, fr. *se* sunt plurirelaționale, incluzându-le în clasa a patra, pe care o numește clasa *monemelor reflexive*, declarată de funcționaliști posibilă din punct de vedere teoretic. Autorul consideră că, în structura verbelor pronominale, rom. *se, își (mă, te, îmi, îți, ne, vă)*, fr. *se (me, te, nous, vous)* sunt lipsite de trăsături monemice: dacă segmentul dat nu poate comuta cu niciun alt pronume sau alt nume, el își pierde capacitatea de a mai fi pronume și respectiv monem în plan funcțional. Presupusul pronume constituie un total lexical împreună cu radicalul verbal, adică un sintem cu semnificant discontinuu: rom. (*el*) *se + avânt(ă)*, fr. (*il*) *se+dout(e)*. Acest semnificant este tema verbală ce conține mai mulți morfi (spre exemplu: rom. *se, a-, -vânt*, fr. *se, -dout-*), pe care, după cum s-a menționat, i-a denumit *tememe*, iar tememele sunt expresia motivării derivaționale a sintemului. Monemele însă cunosc un alt raport, acela de determinare în componența sintamei (*ibidem*: 56). În baza dihotomiei respective, lingvistul conchide:

- a) în sintagmă percepem *monemele* ca unități minime funcționale;
- b) în sintem recunoaștem *tememele* ca semne lingvistice minime.

Tememele sunt legate de semn, de domeniul semnificației, și țin de *semiotică*. *Monemele* însă, în interpretarea lui E. Benveniste (1974: 64–65), se raportează la dimensiunea de semnificare legată de enunț și țin de *semantică*. *Sintemele* sunt apanajul lexicului, se integrează în clasele lexicale ale limbii, iar sintagmele se află, firește, în serviciul sintaxei. În concluzie: verbul pronominal, care, în fond, este o locuțiune, ține de domeniul *sintematicii* (*ibidem*). În componența verbului pronominal, subliniază autorul, forma de pronume reflexiv are valența funcțională nulă, ceea ce corespunde statutului său de *temem*: „În enunț, ea nu este analizabilă. Deci, în plan funcțional, nu este pronume, ci element constituent al temei verbale: fără el, lexemul își pierde identitatea” (*ibidem*: 57).

G. Cincilei a efectuat și o clasificare a tememelor, divizându-le în:

- a) tememe noționale (teme, afixoide, afixe);
- b) tememe unicale (unifixe, uniradixe);
- c) tememe structurale (interfixe structemale) (Cincilei 1975: 75).

Din acest punct de vedere, considerăm că, la nivel sintematic, *afixoidele* din limbajul medical francez (*auriculoectomie, bactériolyse, cardiectomie, craniosténose, cytodagnostic, dermatoscopie, encéphalorragie* etc.) (vezi Cuciuc 2000) sunt reprezentate prin *sinteme*, ca unitate de bază a sintematicii, și prin *tememe*, ca unitate minimală semnificativă a sintemului. La nivel sintemic, morfi tememici conjuncți pot fi identificați în plan funcțional (Cincilei 1975: 73–74). Termenii medicali formați prin *afixoidare* constituie, în cadrul sintematicii, sinteme alcătuite din tememe: *prefixoide* (de ex.: *entéro-, fibro-, gastro-, hépto-, hystéro-, laryngo-* etc.) și *suffixoide* (ex.: *-algie, -émie, -derme, -manie, -pathie, -phobie, -ptose* etc.), care dispun de proprietatea de a motiva semnificația complexului, indiciu inerent al sintemului. În calitate de element semnificativ al sintemului, tememele au

proprietatea de a dezvălui, de a motiva în mod formal semnificația sintemului. Sub acest aspect este și firesc să se considere că motivarea este un indiciu integru al oricărui sintem-afixoid. Motivarea morfemică (sau tememică) se caracterizează în mod obligatoriu prin doi parametri: *linearitate* și *paradigmaticitate*. În virtutea celor comentate, această motivare mai poate fi numită *linearo-paradigmatică* (*ibidem*: 30). Afixoidul, în interpretarea noastră, este un *temem ce se caracterizează prin potență derivațională „pe verticală” (axa paradigmatică), situat în antepoziție sau postpoziție, în structura sintemică a termenului.*

Din galeria de lingviști care au plasat în centrul investigațiilor științifice cognoscibilitatea fenomenelor lingvistice ale sistemului derivatologic, numele savanților francezi J. Dubois (1962), E. Benveniste (1996), P. Guiraud (1968), H. Mitterand (1968), L. Guilbert (1975) sau J. Bourquin (1980) sunt, în mod incontestabil, nume de primă mărime. Din totalitatea de lucrări în domeniu, opera fundamentală a lui Louis Guilbert *La créativité lexicale* ocupă o poziție de primă importanță. Studiile sale despre baza lexicală, transformările lexicale și paradigmele derivaționale sau elaborarea schemelor paradigmelor lexicale (nominale, verbale, adjectivale) au impulsionat demarări investigaționale în derivatologia românească. Lingviștii Grigore Cincilei (1975) și Ion Dumbrăveanu (1980) au fost preocupați, în mod deosebit, de problematica derivării lexicale. Inspirare din lucrările lui L. Guilbert, unele din cercetările lingvistice ale profesorului G. Cincilei au fost canalizate spre identificarea raportului dintre modelul derivațional și tipul derivațional, delimitarea sistemelor lingvistice prin evidențierea centrului și periferiei, desemnarea noțională a paradigmei derivaționale și a paradigmei derivaționale complexe etc. Continuitatea cercetărilor lansate de G. Cincilei se regăsesc în lucrările de specialitate ale discipolilor săi: Gheorghe Moldovanu, Efrosinia Axenti, Victor Indriceanu, Maria Cotlău, Valentina Scutelnicu, Nina Cuciuc ș.a. Conceptele științifice elaborate de G. Cincilei au constituit punctul de reper în studiile efectuate de cel mai reprezentativ discipol al profesorului G. Cincilei, lingvistul Gh. Moldovanu (2000). În volumul său de referință *Microsistemele derivaționale în limba franceză: paradigma derivațională complexă (Derivationnye microsistemy franțuzscogo yazyka: kompleksnaia derivacionnaya paradigma)*, autorul definește noțiunea de derivare lexicală, *lato sensu*, prin studierea sistemică a lexicului limbii franceze prin prisma unui nou tip de abordare a microsistemului derivațional – *paradigma derivațională complexă*. După cum afirmă autorul, lucrarea în cauză este o primă experiență de cercetare privind constituirea paradigmei derivaționale complexe (PDC). Facem referire la schema derivării lexicale elaborată de Gh. Moldovanu în intenția de a prezenta două completări, rezultate din cercetările efectuate de noi (vezi Cuciuc 2000, 2004). După cum rezultă din schema prezentată de lingvistul Gh. Moldovanu, derivarea lexicală (în sensul larg al cuvântului), ca parte componentă a fenomenului lingvistic universal – derivarea – studiază „formarea unităților lexicale secundare, indiferent de suportul formal și complexitatea semnelor formate” (Moldovanu 2000: 29). La nivelul *derivării implicite*, autorul atestă *derivarea semantică* ca formă a derivării lexicale. La nivelul *derivării explicite*, derivarea lexicală cuprinde două subcategorii: *sintetică* și *analitică*. Formele sintetice ale derivării lexicale înglobează: *formarea cuvintelor*, *derivarea supletoidală*, *derivarea supletivă* și *deanalitizarea* (termen

creat de G. Cincilei). Venim aici cu propunerea de a insera *derivarea afixoidală*, studiată de noi (vezi Cuciuc 2000), ca formă lexicală a subcategoriei *sintetice* a derivării lexicale, *afixoidarea* fiind un procedeu derivațional independent, intermediar, între afixare și compunere ce se caracterizează printr-un sincretism derivațional specific metalimbajelor (termenii sunt constituiți pe baza unităților lexicale greco-latine clasice, care dispuneau, la origine, de autonomie lexicală). Forma de derivare lexicală catalogată de autor la subcategoria „unități lexicale complexe” este procedeul lexical ce corespunde pe plan denotativ termenului *sinapsie*, lansat în lingvistică de E. Benveniste (2000: 146), și termenului *analitizare lexicală*, uzitat de G. Cincilei (1991). Gh. Moldovanu utilizează acest termen pe post de „termen de lucru”, conchizând că ulterior acesta poate fi înlocuit cu un termen mai exact, în cazul că va fi descoperit un atare denotat (Moldovanu 2000: 88). Unul din aspectele acestui procedeu derivațional a fost analizat de noi (vezi Cuciuc 2004), în cadrul limbajului juridic francez. Pe lângă fundamentul teoretic de *analiză derivativă* în cadrul vocabularului juridic și pornind de la postulatul lui Benveniste despre *sinapsie*, am identificat și definit un nou procedeu lexical de formare a termenilor juridici pe care l-am denumit *sinaptare*, procedeu ce echivalează în mod eronat în lingvistica romanistică cu compunerea sau perifrizarea, noi desemnându-l ca procedeu de bază în *derivarea sinaptică*.

Ca termen lingvistic denotativ, *sinapsia* (*tribunal civil, tribunal correctionnel, tribunal pour mineurs, tribunal de grande instance*) desemnează unitățile lexicale complexe din limbajele tehnico-științifice și ale nomenclaturilor acestora. *Sinapsia este o unitate lexicală fixă cu un desemnat complet și o denumire complexă. Unitățile sinapsiei sunt identificabile idiomatic, de formă liberă, reunite, în principiu, de jonctori sinaptici.*

Revenind la schema *derivării lexicale* lansată de Gh. Moldovanu, considerăm pertinentă propunerea de a delimita în două subgrupe acest procedeu, citat mai sus, referitor la *unități lexicale complexe* în:

- a) derivare sintagmatică (de tipul: *coin de chambre, chef de file, file de gens*);
- b) derivare sinaptică (de tipul: *erreur sur la cause, erreur de droit, erreur de fait, erreur sur les motifs, erreur sur la personne, erreur sur la substance* etc.).

În cadrul derivării sinaptice am relevat mai multe categorii de construcții sinaptice, în cadrul procedurii de formare lexicală prin *sinaptare*. Conform gradului de *sinaptabilitate*, sinapsiile se divid în:

- a) monosinapsii (*acte notarié, acte juridictionnel, acte en minute*);
- b) disinapsii (*droit international privé, droit pénal général*);
- c) polisinsapsii (*cour de justice des communautés européennes, cour européenne de droit de l'homme*).

Cercetătorul Gh. Moldovanu lansează în lingvistică și termenul de *paradigmă derivațională terminologică*, ca parte integrantă a paradigmei derivaționale complexe (Moldovanu 2003). Propunem, în acest context, o delimitare noțională *stricto sensu* a conceptului novator de *paradigmă derivațională terminologică* avansat de autor și a noțiunii pentru care opinăm noi, denumită *paradigmă sinaptică*. Menționăm că paradigma sinaptică rezultă din seria sintagmatică terminologică în care termenul-bază generează derivarea sinaptică. Sintagmele lexicale construite cu

termeni-bază vor forma *paradigme sinaptice*. Suntem de părere că *paradigma derivațională terminologică* poate fi raportată la *derivarea lexematică* și va opera cu termeni simpli. Paradigma sinaptică o raportăm la derivarea sinaptică, ce operează cu seriile axei paradigmatică ale sinapsiilor.

Concluzii

Confluentele lingvistice atestate în domeniul derivatologiei sunt o mărturie concludentă de interferență culturală în spațiul științific franco-român.

Studiul comparativ inițiat în lucrarea de față a fost axat pe rezultatele științifice înregistrate de lingviștii francezi și români și a vizat derivarea lexicală nu în sensul ei tradițional, ci în sensul larg al cuvântului.

Lingvistul francez A. Martinet desfășoară cercetări în domeniul pe care-l denumește *sintematică* și stabilește două tipuri de moneme: *moneme conjuncte* și *moneme libere*. Monemele conjuncte fac obiectul de studiu al sintematicii. Grupele de moneme conjuncte alcătuiesc *sintemul* – unitatea de bază a sintematicii.

Preocupat de problema elementului constitutiv minimal, lingvistul român G. Cincilei consideră inadecvat termenul de „monem conjunct”, propus de A. Martinet și creează, în acest scop, termenul *temem*, specificând că, în vorbire, acesta nu este dotat cu funcție, ci este o unitate care motivează. Autorul susține că, deși din punct de vedere formal este identic cu monemul, *tememul* este „degramaticalizat”, existând numai în componența *sintemului* pe care poate, doar într-o anumită măsură, să-l motiveze.

Considerăm că, pe plan funcțional, termenii medicali francezi formați prin *afixoidare* constituie în cadrul sintematicii *sinteme afixoidate*, alcătuite din *tememe* (*prefixoide* și *sufixoide*), care dispun de proprietatea de a motiva semnificația *sintemului*.

Primul lingvist care a determinat cadrul lingvistic al unității lexicale complexe a fost E. Benveniste. Conceptul teoretic formulat de autor a contribuit la recunoașterea unui statut aparte al sintagmelor lexicale. Remarcând consacrarea fenomenului specific, lingvistul afirmă că este necesar un termen adecvat și clar, pe care-l denumește *sinapsie*. E. Benveniste menționează faptul că toate vocabularele specializate apelează la acest procedeu lexical, cu atât mai mult cu cât este singurul care permite specificarea detaliată a desemnatului și clasificarea seriilor prin trăsăturile lor distinctive.

Noi denumim acest procedeu de formare lexicală a sinapsiilor *sinaptare*, considerând acest termen explicit atât din punct de vedere etimologic, cât și din punct de vedere denotativ. În acest context, propunem, în cadrul derivării lexicale, distingerea a două categorii de derivate analitice, pe care le grupăm în două subclase: a) derivarea sintagmatică; b) derivarea sinaptică.

În cadrul *derivării sinaptice* am evidențiat mai multe subcategorii de construcții sinaptice: *monosinapsii*, *disinapsii* și *polisinapsii*.

Lingvistul francez L. Guilbert a fost cel care a continuat cercetările lingvistice privind statutul unităților lexicale complexe denumite de E. Benveniste *sinapsii*, dezvoltând investigațiile din cadrul acestei problematice în lucrarea sa fundamentală menționată anterior. Savantul s-a preocupat îndeosebi de „compunerea

sintagmatică” sau „compunerea sinaptică”, după terminologia lui E. Benveniste, supunând analizei procedeul *derivării sintagmatice* și stabilind diverse tipuri de structurare a unităților sintagmatice, funcția lexicală și socială a unității sintagmatice.

Inspirat din terminologia avansată de L. Guilbert și G. Cincilei, despre *paradigma derivațională*, lingvistul Gh. Moldovanu realizează un studiu profund, de performanță, la nivelul microsistemelor derivaționale, în cadrul *derivării lexicale* în limba franceză, elaborând conceptul de *paradigmă derivațională complexă*, în cadrul diverselor procedee de analiză derivațională. Noi am opinat, în acest context, pentru inserarea *paradigmei sinaptice* în cadrul paradigmei derivaționale complexe relevate de Gh. Moldovanu.

Bibliografie

- Benveniste 1966: Émile Benveniste, *Formes nouvelles de la composition nominale*, în „Bulletin de la Société de Linguistique de Paris”, t. 61, fasc. I, Paris, Éditions Klincksieck.
- Benveniste 2000: Émile Benveniste, *Probleme de lingvistică generală*, vol. II, versiune românească, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, București, Editura Universitas.
- Bidu-Vrânceanu et al. 2001: Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxândoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană-Dindelegan, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira.
- Bourquin 1980: J. Bourquin, *La dérivation suffixale: Théorisation et enseignement au XIX s.*, t. I–II, Paris, Éditions Champion.
- Brunot 1899: Ferdinand Brunot, *Grammaire historique de la langue française*, Paris, Éditions Masson.
- Brunot 1965: Ferdinand Brunot, *La pensée et la langue: Méthode, principes et plan d'une théorie nouvelle du langage appliquée au français*, Paris, Éditions Masson.
- Cincilei 1975: G.S. Cincilei, *Sootnošenje minimal'nyh znacimyh ediniť yazykovoï struktury (morfema, monema, temema)*, Kishinev, Editura Știința.
- Cincilei 1991: G.S. Cincilei, *Ocerki po derivații v sovremennom franțuzskom yazyke*, Kishinev, Editura Știința.
- Constantinescu Dobridor 1998: Gheorghe Constantinescu Dobridor, *Dicționar de termeni lingvistici*, București, Editura Teora.
- Cuciuc 2000: Nina Cuciuc, *Afixoidarea și determinologizarea în limbajul medical francez*, Iași, Editura Cugetarea.
- Cuciuc 2004: Nina Cuciuc, *Franceza juridică*, Iași, Casa Editorială Demiurg.
- Darmsteter 1875: A. Darmsteter, *Traité de la formation des mots composés dans la langue française comparée aux autres langues romanes et au latin*, Paris, Éditions Franck.
- Dubois 1962: Jean Dubois, *Étude sur la dérivation suffixale en français moderne et contemporain. Essai d'interprétation des mouvements observés dans le domaine de la morphologie des mots-construits*, Paris, Éditions Larousse.
- Dumbrăveanu 1980: I.M. Dumbrăveanu, *Ocerki po teorii slovoslojenia*, Kishinev, Editura Știința.
- Frei 1963: Henri Frei, *Le signe de Saussure et le signe de Buisens*, în „Lingua”, nr. 12, p. 427.
- Guilbert 1970: Louis Guilbert, *Problèmes de néologie lexicale dans les vocabulaires scientifiques et techniques en français contemporain*, în *X-e Congrès International des Linguistes*, vol. IV, p. 495–500.
- Guilbert 1975: Louis Guilbert, *La créativité lexicale*, Paris, Éditions Larousse.

- Guiraud 1968: Pierre Guiraud, *Les mots savants*, 2-ème édition, Paris, Presses Universitaires de France.
- Marouzeau 1959: Jean Marouzeau, *Précis de stylistique française*, 4-ème édition, Paris, Éditions Masson.
- Martinet 1970: André Martinet, *Éléments de linguistique générale*, Paris, Éditions Denoel.
- Martinet 1979: André Martinet, *Grammaire fonctionnelle du français*, Paris, Éditions Denoel.
- Martinet 1985: André Martinet, *Syntaxe générale*, Paris, Éditions Armand.
- Mitterand 1968: H. Mitterand, *Les mots français*, Paris, Presses Universitaires de France.
- Moldovanu 2000: G.K. Moldovanu, *Derivaționnyje mikrosistemy franțuzskogo yazyka: kompleksnaya derivaționnaya paradigma*, Kishinev, Centrul Editorial USM.
- Moldovanu 2003: Gheorghe Moldovanu, *Paradigma derivațională terminologică, parte integrantă a paradigmei derivaționale complexe*, în *Probleme de Lingvistică generală și romanică*, vol. I, Chișinău, Centrul Editorial USM.

The Synchronization of Linguistic Research from the Field of Derivatology in the Franco-Romanian Scientific Space

In the field of linguistic research, derivation still captures the linguists' attention through the variety of aspects of the lexical phenomenon, in relation to the various levels of investigation. The French linguists have marked many of the avant-garde results in the domain of modern derivatology. Notorious names of French scientists dominate fundamentally some notional concepts elaborated in the branch of derivatologic science. Andre Martinet, founder of the linguistic functionalism is, undoubtedly, "le chef de file", in the gallery of functional linguistics on an international level.

In our investigation we aim at a comparative analysis of the linguistic works elaborated by the French and Romanian researchers in the study of modern derivatology, and, more specifically, of the scientific results that relate to the lexical derivation *in lato sensu*. The French linguist A. Martinet makes researches in the field he calls *synthematics* and determines two types of *monems*: *conjoint monemes* and *free monemes*. The conjoint monemes are the object of *synthematics*. The groups of conjoint monemes make up the *synthem* – the basic unit of *synthematics*. Preoccupied by the problem of the minimal constitutive element, the Romanian linguist G. Cincilei considers as inadequate the term of "conjoint monem" suggested by A. Martinet and creates, for this purpose, the term of "temem", specifying that the *temem* in speech has no function, but that it is a unit that motivates. The author argues that the *temem*, even if it is identical with the monem, is "degrammaticalized", existing only in the substance of the *synthem* which it may, to a certain extent, motivate.

We believe that, on a functional level, the terms created through affixoidation constitute *synthems* (affixed) within the *synthematics*, made up of *temems* (prefixoid and suffixoid) which have the ability of motivating the significance of the *synthem*.